

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-//larmini Politiani,// Societatis
lesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-//sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

V. Quòd Ioan. 6. agatur de Eucharistia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

Christiani, qui non intelligunt quid symbola significant, non habent nisi symbola secundum aduersarios.

CAPVT QVINTVM.

Quòd Ioan. 6. agatur de Eucharistia.

NAM vt ad SECVNDVM argumentum ex Scripturis veniamus, probanda est eadem veritas ex promissione Domini, quæ habetur apud Ioannem cap. 6. Tria autem de hoc argumento tractanda erunt. PRIMÒ disputandum est, an Ioan. 6. loquatur Dominus de Eucharistia. SECVNDO, deducendum inde argumentum pro veritate corporis Domini. TERTIO, soluenda argumenta aduersariorum, qui putant Ioan. 6. non agi de Eucharistia.

Quantum ad PRIMVM, non est controuersia, an in toto capite agatur de Eucharistia: constat enim non ita esse. Nam & de miraculo panum, & de fide, & de Incarnatione agitur in magna parte capitis. Solùm igitur quæstio est de illis verbis: *Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita;* & de sequentibus ferè ad finem capitis.

Ac hæretici quidem huius temporis ferè omnes negant hæc verba ad Sacramentum Eucharistia pertinere. Lutherus in libro de captiuitate Babylonica, cap. i. dicit cap. 6. Ioannis in totum seponendum esse, vt quod nihil ad hanc rem pertineat. Idem habet Zvvinglius in libro de vera, & falsa religione, cap. de Eucharistia. Idem Oecolampadius in libro de verbis Domini: *Hoc est corpus meum.* Idem Martinus Kemnitius in secunda parte Examinis, pag. 657. ad cap. i. sefs. 21. Concilij Tridentini. Ioannes Calvinus videtur quidem nonnullis in alia esse sententia. Nam lib. 4. Institutionum, cap. 17. §. 1. & 5. & deinceps, tractans de hoc Sacramento, citat cap. 6. Ioannis: tamen §. 33. apertè sententiam suam aperit. Nam cum citasset illa verba: *Quisquis ederit carnem meam, & biberit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo.* Ita subiungit: *Excipiunt, illic non agi de Sacramentali esu, quod ego fateor.* Non igitur voluit Calvinus intelligi debere sextum caput Ioannis de Sacramentali manducatione: citauit tamen verba huius capituli, cum de Sacramento ageret, quia existimat in hoc capite tractari de spiritali Christi manducatione, cui postea Dominus addidit externa symbola. Id quod clarissimè exposuit

Petrus

Petrus Martyr in lib. contra Gardinerum part. i. ad solutionē
 32. obiecti: *De sexto capite, inquit, Ioannis, an ad Eucharisti-*
am pertineat, nos ita respondemus. sermonem ibi de Sacramē-
to cœnæ non institui. Et infra: Quoniam tamen res ipsa, id est,
corporis & sanguinis Christi, spiritualis manducatio, & potus
ibi luculenter traditur, ad quam postea Euangelista ad finem
historia sua declarant, Christum adiunxisse symbola externa
panis, & vini, idcirco nos caput illud à Sacramento Eucharis-
tia non putamus esse alienum. Atque hæc de hæreticorum
sententia.

Porro Catholici ferè omnes intelligi volunt huius capituli
 verba de Sacramento ipso Eucharistiæ, siue de Sacramentali
 manducatione corporis Domini in Eucharistia. Sunt tamen
 pauci quidam, qui vt facilius responderent Hussitis, vel Lu-
 theranis ex hoc capite probantibus communionem sub vtra-
 que specie, docuerunt non agi in hoc capite de Sacramentali
 manducatione, & potu corporis, & sanguinis Domini. In
 hoc numero sunt Gabriel lect. 84. super can. Missæ. Nicolaus
 Cusanus epist. 7. ad Bohemos. Thomas Caietanus in 3. part.
 quæst. 80. artic. vlt. Ruardus Tapper in explicatione artic. 15.
 Louaniensium. Ioannes Hesselius in libro de Communione
 sub vna specie. & Cornelius Ianfenius cap. 59. Concordiæ.
 Multum autem interest inter Catholicos, & hæreticos, li-
 cet in sententia eadem conuenire videantur; quod Catholi-
 ci id fenserunt optima intentione, vt videlicet facilius defen-
 derent veritatem: hæretici autem, vt eandem facilius oppu-
 gnarent. Deinde Catholici subiiciunt se, ac sua censuræ Con-
 cilioꝝ, ac Pontificum, quod hæretici non faciunt.

Porro ceteri scriptores Catholici, quos in maximo nume-
 ro citat Nicolaus Sanderus in libro de sexto capite Ioannis,
 summo consensu docent in hoc capite agi de manducatio-
 ne Sacramentali: quod sine dubio verissimum est; & probari
 potest quatuor argumentis. PRIMO ex hoc ipso loco Scri-
 pturæ. SECUNDO ex testimonio Ecclesiæ. TERTIO ex Pa-
 tribus. QUARTO ex absurdis, quæ sequuntur ex aduersario-
 rum sententia.

Quantum ad PRIMVM, ex ipso textu sumuntur hæc argu-
 menta. PRIMVM, Dominus loquitur de futuro, cum ait: *Pa-*
nis quem ego dabo, caro mea est. At si panis eo loco significa-
 ret Christum, vt fide percipitur, sine vlla relatione ad species

Sacramentales, non diceret in futuro. Manducatio enim illa per fidem res est omnium temporum: nam etiam Patres veteris Testamenti ita Christum manducauerant. Et confirmatur ex textu Græco, quem hæretici Latino antepone solent; sic enim habetur: *Panis quæ ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro mundi Vita.* Vbi illud secundum, *Dabo*, non potest exponi, nisi pro re verè, & propriè futura; ergo & primum, *Dabo*, ita exponi debet. Promisit igitur Dominus carnem suam, non absolutè, sed in Sacramento sumendam, quod promissum impleuit in vltima cœna. Confirmatur secundo ex distinctione, quam facit Dominus inter donum Patris, & donum suum. Nam de Patre dicit in præsentis: *Pater meus dat vobis panem de caelo Verum*, de se autè in futuro: *Panis, quem ego dabo.* quia nimirum donum Patris iam aderat, id est, Filius eius incarnatus: donum Filij, id est, caro in Sacramento, futurum erat.

SECUNDVM argumentum sumitur ex collatione horum verborum, cum verbis cœnæ: tãta enim est similitudo, vt planè clamare videatur diuina Scriptura, ibi reddi, quod hîc fuit promissum. Hîc enim dicitur: *Panis, quem ego dabo, caro mea est, quam dabo pro mundi Vita.* Ibi autem: *Accipite & manducate, hoc est enim corpus meum, quod pro vobis datur in remissionem peccatorum.*

TERTIVM argumentum ex sequentibus verbis: *Litigabant ergo Iudæi ad inuicem, dicentes; Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad māducandum?* & ex illis discipulorum paulò infra: *Durus est hic sermo, & quis potest eum audire?* Ex his enim colligitur tãm Iudæos ceteros, quàm discipulos ipsos intellexisse, aliquid nouum, & mirandum proponi à Christo. Dominus autem non correxit eorum sententiam, sed iterum inculcauit: *Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, &c.* Quis credat, rem facillimam, qualis est credere in Christum, voluisse Dominum cum tãto offendiculo discipulorum inuoluere tot obscurissimis metaphoris, cum potuisset vno verbo rem totam declarare? Et confirmatur, quia solebat Dominus, si quid per parabolas obscurè proponeret, postea discipulis explicare, vt patet Matth. 13. de parabolis seminantis, & zizaniorum. & Ioan. 3. cum dixisset: *Oportet vos nasci denuò*, & Nicodemus non intellexisset, explicuit paulò post, id fieri ex aqua, & Spiritu sancto. & Ioã. 10. explicuit parabolam

rabolam de pastore, ouibus, ostio, &c. Idem fecit & Ioan. 16. de illis verbis: *Modicum & Videbitis me, & iterum modicum & non Videbitis me.* Hic autem non explicuit aliter, sed dixit iis, qui non recesserant: *Vultis & Vos abire?* quasi diceret; Non habeo aliud quod faciam, insinuavi mysterium, fide hinc opus est, qui non vult acquiescere, abeat.

QUARTVM argumentum, ex illis verbis: *Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis Vitam in Vobis; qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet Vitam aeternam: & Caro mea Verè est cibus, & sanguis meus Verè est potus, &c.* Ista enim distinctio tam frequens carnis, & sanguinis, & cibi, ac potus, aperte indicat Christum loqui de communicatione sui sub speciebus panis, & vini: alioqui enim quorsum ista distinctio, toties præsertim repetita? Spiritualis enim perceptio Christi per fidem, nõ eget ista distinctione, cum vno modo fiat: idem enim est manducare, & bibere in sumptione per solam fidem. Adde, quodd illa expressio: *Caro mea Verè est cibus, & sanguis meus Verè est potus,* significat diuersum modum sumendi carnem, & sanguinem Christi, qui planè perit, si tollas species Sacramentales.

QUINTVM est, in illis verbis: *Non sicut manducauerunt Patres Vestri manna, &c.* Siquidem comparatio non fit inter manna, & corpus Christi, vt sumitur sola fide, sed vt sumitur in Sacramento, id quod perspicuum est, tum ex Apostolo, 1. Corinth. 10. vbi comparat transitum maris rubri cum Baptismo, & manna cum Eucharistia: tum etiã, quia corpus Domini, vt sumitur sola fide, non defuit veteribus; immò illud in manna ita sumebant opinione aduersariorum, vt nos sumimus in Eucharistia.

SEXTVM ex miraculo panum. Adiunxit em Dominus hæc disputationem illi miraculo, quia multiplicatio illa panum fuit insignis figura huius Sacramenti.

SEPTIMVM ex verbis manducandi carnem, & bibendi sanguinem tam sæpe repetitis & cum iuramento, *Amen, amen* confirmatis. Illa enim verba non possunt figuratè accipi, sed propriè; tum quia semper propria significatio sequèda est, nisi euidenter probetur contrarium; tum quia valde absurdum esset Dominum non semel, sed sæpius iuramento confirmasse, oportere manducari ipsius carnem, si hoc non nisi figuratè facien-

faciendum esset: neque enim iuramento confirmare licet, nisi sententias apertissimas, & certissimas, & quæ non possint in alium sensum torqueri, ne detur occasio periuriis. At propriè caro significat carnem, & manducare significat corporalem actionem, qua cibus traicitur ab ore ad stomachum. Id autè non fit quando creditur in Christum, sed tantùm quando sumitur in Eucharistia; loquitur ergo Dominus de Sacramento Eucharistiæ.

OCTAVVM ex collatione huius capituli cum 3. cap. eiusdè Euangelij. Sicut enim cap. 3. Dominus ut Baptismum insinueret, dixit Nicodemo, & aliquoties repetiuit: *Oportet vos nasci denuò, & Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto:* ita hoc loco, ut insinueret alterum Sacramentum, nimirum Eucharistiæ, dixit, & repetiuit sæpiùs: *Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & Qui manducat meam carnem, &c.* Et sicut eo loco mirabatur Nicodemus, neque poterat capere, quomodo fieri deberet illa regeneratio: sic etiam hoc loco mirantur discipuli, quomodo possit fieri ista manducatio.

Probatur SECUNDO ex testimonio Ecclesiæ: Nam Concilium Alexand. quod approbatum fuit in III. Synodo generali, in epist. ad Nestorium exponit illud: *Nisi manducaueritis;* de Sacramenti huius perceptione. Item facit VII. Synodus aet. 6. in fine 3. tomi. Similiter Concilium Trident. sess. 13. cap. 2. exponit de hoc eodem Sacramento illa verba: *Qui manducat me, & ipse uiuet propter me.* Itaque licet ista Concilia non condiderint decretum aliquod de hac re: tamen satis apparet, quid senserint omnes Episcopi trium generalium Conciliorum, & proinde omnis Ecclesiæ, quam illi repræsentabant. Adde, quod in die festo venerabilis Sacramenti, Euangelica lectio proponitur ab Ecclesiæ ex cap. 6. Ioan. Adde uultimò, quòd Romanus Catechismus, qui omnibus pastoribus communis esse debet, adducit testimonia ex hoc capite, cum de Sacramento Eucharistiæ tractat; quæ argumenta ex Ecclesiæ præsentis testimonio, licet ab hæreticis contemnantur, tamen Catholicis maxima esse debent.

Probatur TERTIO ex Patribus. Ac primùm, qui cõmentaria scripserunt in Ioannem, summo consensu hæc loca de Sacramento Eucharistiæ exponunt, nimirum Chrysoströmus, Augustinus, Cyrillus, Theophylactus, Euthymius, Rupertus, S. Tho-

S. Thomas, Nicolaus Lyranus, & Dionysius Carthusianus. Præter hos interpretes, qui ex proposito Euangelium expli- cant, Origenes homil. 7. in Num. Athanasius homil. in illud: *Qui dixerit Verbum in Filium hominis.* & in synopsi. Basilius lib. 1. de Baptismo, cap. 3. & in regulis moralibus, cap. 21. Cyril- lus Hierosolymitanus catecheli 4. mystagogica. Theophilus Alexandrinus lib. 2. Paschali; Epiphanius hæres. 55. Theodo- retus lib. 4. hist. cap. 11. Damascenus lib. 4. de fide, cap. 14. Ex Latinis Cyprianus serm. de orat. Dominica, & lib. 1. contra Iudæos, cap. 21. & in serm. de cœna Domini. Hilarius lib. 8. de Trinit. Ambrosius lib. 6. de Sacramentis, cap. 1. & de iis qui initiantur mysteris, ca. 8. & lib. 4. de fide, c. 5. Hesychius lib. 6. in Leuit. cap. 22. Eusebius homil. 5. de Paschate. Etsi enim He- sychius, & Eusebius videntur Græci homines fuisse, tamē La- tinè scripserunt. Hieronymus in epist. ad Hedibiam, q. 2. & in primum cap. ad Ephesios. Augustinus serm. 2. de verbis Apo- stoli q. 57. in Leuiticum, in Psal. 33. concione 1. de consensu E- uangelistarum, lib. 3. cap. 1. & alibi. Leo serm. 6. de ieiunio 7. mensis. Cassiodorus in Psal. 109. Haymo, Sedulius, & Prima- sius in cap. 10. & 11. 1. ad Cor. Gregorius lib. 7. moral. cap. 4. Isi- dorus lib. 1. de officiis diuinis, cap. 18. Bernardus serm. 1. in vi- gilia Natiuit. & serm. 1. de Paschate.

Ad hæc loca respondent Ruardus, & Iansenius, Patres in homiliis ad populum præsertim, accommodasse verba Ioan. 6. ad Sacramentum Eucharistiæ. At maior pars auctorum al- legatorum, scripsit commētaria, vel disputationes, in quibus literalis sensus exprimi debet, non sensus mystici, & accom- modationes. Et sanè si licet hoc dicere de isto capite, cur non licebit idem dicere de cap. 3. Ioan. nimirum Patres accom- dasse eum locum ad Baptismum? Adde, quod aduersarij, ne v- num quidem proferre possunt, qui docuerit hunc locum Io- annis intelligi debere solùm de spiritali manducatione, & nullo modo de Sacramentali.

Præter hos Patres notandi sunt alij posteriores doctores, ne quis putet recentiores Catholicos contrarium sensisse, ex- ceptis illis paucissimis, quos suprâ nominavi. Ita igitur expo- suerunt, qui scripserunt olim cōtra Ioannem Scotum, vel Be- rengarium, vt Paschasius lib. de Sacramentis, cap. 14. Adel- mannus in epist. ad Berengarium, Guitmundus lib. 3. Algerus lib. 1. cap. 10. 12. & 17. Ita etiam Scholastici qui postea sequuti sunt

sunt cum Magistro lib. 4. d. 10. Ita quoque Thomas VValden-
fis contra VViclefum tomo II. de Sacramentis, cap. 92. & 94.
& Ioannes Gerson, contra Hussitas in lib. de Communionem
laicorum. Denique nostro tempore contra Lutheranos plu-
rimi, sed præter alios Nicolaus Sanderus, librum integrum
scripsit de hac re.

Probatur **Q**UARTO hæc eadem veritas ex absurdis, quæ
sequerentur. **P**RIMO, sequeretur Ioannem nihil planè scri-
psisse de hoc Sacramento; nam nusquam attigit hanc mate-
riam nisi hoc loco. At certè valde absurdum est, Euāgelistam
primarium, & diligentissimum in summis mysteriis explicā-
dis, nihil de hoc summo Sacramento scriptum reliquisse, præ-
sertim cum tam multa scripserit de Baptismo. Quare Augu-
stinus lib. 3. de consensu Euangelistar. cap. 1. monet, Ioannem
nihil scripsisse de cœna Domini in proprio loco, vt ceteri fe-
cerunt, quia plurima de ea re antè scripserat. **S**ECUNDO se-
queretur, Christum nunquam explicuisse fructum, aut excel-
lentiam huius Sacramenti, cum id tam sepe fecerit de Baptis-
mo: nam in vltima cœna solùm instituit, sed nihil addidit ad
eius explicationem. Et confirmatur, quia (vt Chrysostomus
annotauit in comment. cap. 26. Matth.) Apostoli sine dubio
commoti fuissent, & turbati, cum audiebant: *Accipite, & co-
medite, hoc est enim corpus meum, nisi antea instructi fuissent.*
TERTIO sequeretur, nullum exstare præceptum diuinum de
hoc Sacramento percipiendo. Nam apud alios Euangelistas
solùm exstat institutio, & vt quoties Sacramentum sumitur,
id fiat in memoriam Dominicæ passionis. Argumenta in cō-
trarium soluentur infrà cap. 7.

CAPVT SEXTVM.

*Probatur veritas corporis Domini in Eucharis-
tia ex cap. 6. Ioannis.*

NUc iacto fundamento solidissimo, possumus in-
de sumere æquè solidum argumētum ad proban-
dam veram præsentiam corporis Domini in Eu-
charistia. Dominus enim loquens de pane, quem
daturus erat in cœna, disertè dixit: *Panis, quem ego dabo, caro
mea est pro mundi vita.*

Posset